

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ВІРТУАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Інформаційно-комунікаційні технології відкривають перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Вони дозволяють перейти на новий рівень існуючої системи освіти від традиційних до новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання і віртуального освітнього простору.

Праці багатьох науковців (М. І. Жалдак, Л. О. Колісник, О. Ю. Комісарова, Ю. І. Машбиць, Е. Л. Носенко, М. Л. Смульсон та інші) спрямовані на дослідження можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання та створення систем комп'ютерного навчання, але проблема створення масової і якісної освіти, що задовольнить потреби людини нового покоління, поки що не розв'язана [1].

Діалогова взаємодія в дистанційному навчанні є опосередкованою технічними засобами, лініями комунікації. Ця остання обставина зумовлює специфіку педагогічного спілкування в дистанційному навчанні. Лінії комунікації відіграють досить радикальну роль, ставши між здобувачем освіти та його живим оточенням, привносячи фізичну відстань у процес комунікації, розриваючи безпосередній, очний зв'язок між учасниками освітнього процесу, відриваючи здобувача освіти не лише від педагога, а й від одногрупників. Внаслідок цього у здобувача освіти виникає й посилюється почуття ізольованості від своєї академічної групи, самотності [1; 2].

Багато хто з дослідників (Н. М. Бугайова, В. В. Депутат, О. Ю. Комісарова, Ю. І. Машбиць, М. Л. Смульсон, В. Й. Цап та ін.) [1] занепокоєний проблемою ізоляції учасників освітнього процесу і негативними емоціями, викликаними почуттям самотності. Викладачі часто не враховують цей факт, але для багатьох здобувачів освіти він може стати вирішальним у плані оцінки ефективності чи неефективності онлайн-освітнього середовища. Неповноцінність спілкування учасників освітнього процесу часто призводить до фрустрації, викликаній почуттям самотності і не задоволеною потребою у спілкуванні. Людина прагне бути часткою великої спільноти. Часові затримки в процесі інтеракції, звичайні в асинхронній комунікації, загострюють дискомфортне для людини почуття самотності. Це, у свою чергу, створює несприятливе середовище для ефективного навчання. Саме ця емоційна проблема, поряд з іншими труднощами – технічними, комп'ютерними, фінансовими – є однією з основних причин, чому значна частина здобувачів освіти перериває свою участь у дистанційному навчальному курсі [1; 2].

Для подолання цієї проблеми пропонується активніше застосовувати синхронний тип комунікації (чат) в освітніх середовищах. У чаті умови спілкування максимально (наскільки це можливо) наближені до природних і

дають чудову можливість для соціалізації, командної роботи, надання допомоги один одному в процесі розв'язування учбових задач, оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти тощо. Асинхронна комунікація дає час і можливість отримати і опрацювати інформацію. Правильне поєднання цих типів буде сприяти формуванню ефективного і дружнього освітнього середовища, а відтак і високій успішності навчання.

Освітнє середовище стає більш комфортне, якщо педагог підтримує і ініціює всілякі види неформальної комунікації, даючи можливість здобувачам освіти призвичаїтися в новому середовищі, відчутти себе не сторонніми, скласти уявлення про кожного зі своїх нових колег, зрозуміти їх особистісні риси, знайти собі друзів або партнерів по інтересам, зрештою, встановити довірчі стосунки, що є необхідним для створення спільноти, навіть віртуальної. Доцільним може бути створення «віртуального Я», за допомогою якого здобувачі освіти можуть презентувати себе в онлайнній комунікації. Таке онлайнне «Я» може допомогти учасникам освітнього процесу в подоланні почуття ізольованості і створенні віртуальної спільноти, що сприяє підвищенню ефективності дистанційної освіти [1; 2].

Отже, для вирішення даної проблеми пропонується активніше застосовувати синхронний тип комунікації у навчальних мережах і середовищах (як оперативне джерело уточнень до навчальної інформації). Даний тип комунікації необхідно поєднувати із асинхронним, який має переваги, що дають час і можливість отримати та опрацювати інформацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак, Ю. М. Ільїна, М. М. Назар, П. П. Дітюк, О. Ю. Комісарова, В. Й. Цап, Н. М. Бугайова, В. В. Депутат; за заг. ред. М. Л. Смульсон. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.

2. Чумак В. В. Особливості взаємодії учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти при впровадженні технологій дистанційного навчання. *Технології розвитку інтелекту (наукометричний електронний журнал лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України)*. 2020. Т. 4, №1 (26). URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/480 (дата звернення: 15.09.2021).